Románia vidéki régiói a 2013 utáni kohéziós és közös agrárpolitikai kihívások tükrében

BÍRÓ BÍBORKA-ESZTER[1] – BÍRÓ BORÓKA-JÚLIA[2]

Jelen tanulmány célja, hogy kiemelje a romániai régiók felkészülési folyamatának fontosságát a 2013 után rájuk váró kohéziós, illetve közös agrárpolitika soron következő programozási időszakának kihívásaira. Románia viszonylatában kulcsfontosságú a regionális és vidékközpontú megközelítés. Másrészt egy hatékony Európa 2020 Stratégia a kohéziós politika és más uniós politikák szoros összehangolását feltételezi. Ebben a megközelítésben a kohéziós politika és a közös agrárpolitika – utóbbinak különösen a második pillére: a vidékfejlesztési politika – összefüggéseinek vizsgálata központi jelleggel bíró kutatási téma. Jelen tanulmányban a romániai megyék, régiók helyzetelemzése mellett szakirodalmi áttekintés alapján vázolni kívánjuk a 2013 után valószínűsíthető kohéziós, illetve közös agrárpolitikai változási irányokat.

Kulcsszavak: Románia, vidék, régiók, kohéziós politika, közös agrárpolitika, 2013 utáni kihívások.

JEL kódok: Q18, Q58, R11, R12, R23, R58

Bevezető

Románia megyéinek nagy része többségében vidéki (az OECD felosztás szerint 27 megye; az új, 2011-ben bevezetett város-vidék tipológia szerint 25 megye), illetve köztes (az OECD felosztás szerint 13 megye; az új, 2011-ben bevezetett város-vidék tipológia szerint 15 megye) jelleggel bír, csupán a főváros és környéke minősül többségében (meghatározóan) városi régiónak (mindkét felosztás értelmében) (1. és 2. ábra).

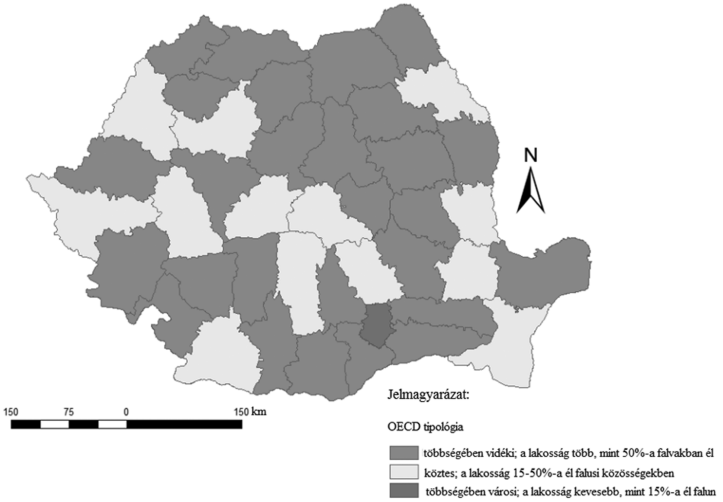
A 2008-ra vonatkozó adatok (EC, 2011a. 43) értelmében az ország területének 59,3%-a, lakosságának 45,8%-a, a bruttó hozzáadott érték

[1] Doktorandusz, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar.

[2] Doktorandusz, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar; Befektetés az emberekbe! – doktoranduszi ösztöndíj az Európai Szociális Alap által társfinanszírozott POSDRU 2007–2013 projekt keretében, 88/1.5/S/60185.

32,1%-a, a foglalkoztatottak 41,7%-a vidéki jellegű. Köztes (meghatározóan vidéki) régió besorolású: az ország területének 39,9%-a, lakosságának 43,8%-a, a bruttó hozzáadott érték 42,6%-a, a foglalkoztatottak 46,7%-a.

Az EU új tipológiájának típus-meghatározási módja eltér az OECD metodológiájától: lakossági rács alapon határozza meg a városon élők kategóriáját. Ennek értelmében, ha az 1 km^2 területű rácsokból álló szomszédos cellákon – melyek mindegyikének népsűrűsége nagyobb, mint 300 lakos/km^2 – összesen minimum 5000 lakos él, városinak minősül. A fenti kritériumnak eleget nem tevő rácsok vidékinek minősülnek. Ehhez képest az OECD metodológia kiindulópontja az, hogy vidékinek tekint minden olyan települést (LAU2-es szint), ahol a négyzetkilométerenkénti népsűrűség kisebb, mint 150 fő (mivel az EU szintjén a népsűrűség 115 fő/km^2, az Unió 100 fő/km^2-t használt kritériumként) (Vincze, 2005. 7). Az OECD város-vidék tipológia értelmében egy térség besoro-

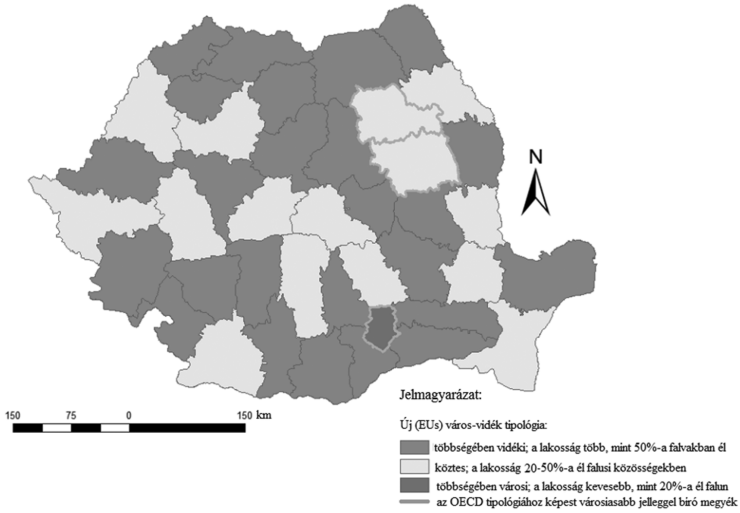

Forrás: Saját szerkesztés az EUROSTAT 2011-es adatai alapján, ArcGIS 10.0.

1. ábra. Románia megyéinek besorolása az OECD város-vidék tipológiája szerint

lása az egyes kategóriákba attól függ, hogy az illető térség lakói milyen arányban élnek városokban, illetve falvakban. Eszerint többségében vidéki régió az, ahol a lakosság több, mint 50%-a községekben, falvakban él; köztes régió az, ahol a lakosság 15–50%-a él falusi közösségekben; valamint többségében városi régió az, ahol a lakosság kevesebb, mint 15%-a él falun. Az Európai Unió 2011-ben bevezetett új város-vidék tipológiája ugyanazon három régió típust használja, mint az OECD, a küszöbértéket azonban, amely megkülönbözteti a többségében városi régiókat a köztes régióktól, 15%-ról 20%-ra módosították. Románia vonatkozásában az OECD felosztáshoz képest, az új, EU-s felosztás értelmében három megye státusa módosult városiasabb jellegűvé: Bákó, Bukarest-Ilfov és Neamţ (2. ábra).

Egyre növekvő érdeklődés mutatkozik a területi különbözőségek, valamint az Európai Unió politikái közti kapcsolatok – mint például a közös agrárpolitika (KAP) és a regionális fejlesztés közötti hatás – vizs-

Forrás: Saját szerkesztés az EUROSTAT 2011-es adatai alapján, ArcGIS 10.0

2. ábra. Románia megyéinek besorolása az Európai Unió 2011-ben bevezetett új város-vidék tipológiája szerint

gálata iránt. Európa gazdaságának 2020-ra „innovatívnak, környezetbarátnak és inkluzívnak, a recesszió leküzdésére alkalmasnak" kell lennie (*Panorama Inforegio*, 2010. 4). Minden tagállam – így Románia is – ugyanazokat a célokat szeretné elérni mind nemzeti, mind pedig a nagyrészt vidéki jellegű, regionális szinten.

A kohéziós politika jövőjével kapcsolatos vitával foglalkozó konzultációs dokumentumokban fellelhető néhány olyan általános törekvés, melyben a tagállamok egyetértenek. Ennek értelmében a 2013 utáni kohéziós politika irányvonalai az alábbiak szerint foglalhatók össze:

• jobban képzett munkaerő bázisú, innovatív és tudásalapú társadalomra való átállás szükségessége;

• az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre való aktív törekvés;

• a legszegényebb régiók támogatása az unió szolidaritási elkötelezettsége jegyében.

A 2014–2020-as programozási periódusra vonatkozó uniós politikák részletes kidolgozása az elmúlt évben is zajló folyamatos vita célkeresztjében állt, a törvénytervezetek elkészítésére pedig 2011 végén került sor. Az Európa 2020 Stratégia, valamint az új programozási időszak kezdetének közeledte viták sorozatát generálta mind a KAP, mind pedig a kohéziós politika jövőjével kapcsolatban. A közös, kompromisszumos megoldás megtalálásának igénye arra sarkallta az egyes tagállamokat, hogy fogalmazzák meg „saját" nemzeti álláspontjukat a fenti vitákkal kapcsolatos kérdéskörökben.

A tanulmány következő részében bemutatunk néhány, az európai színtéren körvonalazódó, kulcsfontosságú irányvonalat a KAP (különös tekintettel a második pillérre), valamint a kohéziós politika 2013 utáni jövőjére vonatkozóan, a regionális és vidékfejlesztési politikák közötti szinergiahatás-növekedés tükrében.

A közös agrárpolitika 2013 utáni jövőjéről zajló vita legfontosabb elemei

A közös agrárpolitika (KAP) 2013 utáni struktúrájáról, költségvetéséről és célrendszeréről az elmúlt néhány évben rendkívül sok vita

folyt, melyek nyomán különböző elképzelések alakultak ki arról, hogy milyenre lenne célszerű megtervezni a 2007–2013-as periódus utódját.

A téma összetettségét vizsgálja az OECD 2010-es tanulmánya, amelynek keretében központi témát képvisel a globális élelmiszer- és mezőgazdasági rendszer. Aktualitásuk és gazdasági jelentőségük miatt az alábbi kérdéskörök kaptak főszerepet: a takarmány, élelmiszer, valamint nem élelmiszer felhasználású mezőgazdasági nyersanyagok iránti jelentős keresletnövekedés mellett állandósult globális élelmiszer-biztonsági kérdések; klímaváltozás és az azt súlyosbító, földért, vízért és egyéb erőforrásokért zajló verseny; az árak volatilitása; lehetséges gazdasági és környezeti hasznokkal járó „zöld növekedési" lehetőségek; növekvő érdeklődés az élelmiszerek előállítási módját illetően; élelmiszerekkel összefüggő egészségügyi aggodalmak; megújult hangsúly az innováción; hatékony erőforrás felhasználás és termelékenység növekedés a fejlett és fejlődő országokban, beleértve a megújuló energiák – például a bioenergia – előállítását gazdasági és környezeti szempontból egyaránt fenntartható módon; és a kereskedelemnek az élelmiszerek és nyersanyagok fenntartható és megbízható áramlásában játszott alapvető szerepe. Ebben a folyamatban a KAP az idők folyamán piacorientáltabbá, egy versenyképességre, jövedelemtámogatásra, környezetre és vidéki térségek fejlesztésére hangsúlyt fektető politikává alakult (OECD, 2010), a jövőt illetően pedig környezetkímélőbbé, méltányosabbá és egyszerűbbé válhat.

2010 áprilisában az Európai Bizottság nyilvános vitát indított a KAP jövőjét illetően azzal a céllal, hogy a tagországok állampolgárai a szakpolitika jövőjére vonatkozó vitafolyamat eme korai szakaszában fejthessék ki véleményüket a KAP alapelveivel, célrendszerével és jövőjével kapcsolatban. A 2010. április 12. és 2010. június 11. között lezajlott online véleménynyilvánítás a Bizottság 2010. november 18-i közleményének a kiindulópontjaként szolgált.

A nyilvános vita négy kérdéskört ölelt fel (EC, 2011b):

1. Miért van szüksége Európának közös agrárpolitikára?
2. Mit várnak az európai polgárok a mezőgazdaságtól?
3. Miért kell a közös agrárpolitikát megreformálni?
4. Milyen eszközökre van szükségünk a holnap közös agrárpolitikájának sikeréhez?

A válaszadáshoz internetes kérdőív állt a lakosság rendelkezésre. Az érdekeltektől, a szellemi műhelyektől, valamint a kutatóintézetektől és másoktól a Bizottság azt kérte, hogy – szintén a négy kérdés mentén – készítsenek részletesebb elemzést, az egyes kérdésekkel kapcsolatos javaslataikat pedig rövid összegzés formájában foglalják össze. Az unió tagállamaiból összesen 5473 lakossági hozzászólás érkezett a meghirdetett határidőig. Emellett 93 érdekelt fél, 80 szellemi műhely, valamint 36 Európai Vidékfejlesztési Hálózat nyújtotta be a vitával kapcsolatos álláspontját. A nyilvános vita kapcsán beérkezett állásfoglalások – különösen a lakossági hozzászólások – száma jóval meghaladta a várakozásokat – olvashatjuk az összefoglaló jelentésben (EC, 2011c). A nyilvános vitában legaktívabb Németország, Lengyelország és Franciaország volt. A lakossági hozzászólások több mint egynegyede Németországból, közel 20%-a Lengyelországból, 14%-a pedig Franciaországból származott. A lakossági vélemények 60%-a tehát a fent említett három ország állampolgáraitól érkezett, Románia pedig – 57 lakossági hozzászólásával – 1,04%-os részarányt képvisel (EC, 2011c).

2010. július 19–20-án konferenciát rendeztek Brüsszelben „A KAP 2013 után" címmel, mely a nyilvános vita eredményeit volt hivatott közzétenni, összegezni és értékelni.

2010. november 18-án az Európai Bizottság közleményt adott ki *A KAP jövője 2020-ig: az élelmezési, a természeti erőforrásokat érintő és a területi kihívások kezelése* (EC, 2011d) címmel. A közlemény három olyan reformlehetőséget körvonalaz, melyek illeszkednek az Európa 2020 Stratégiához – fenntartható, intelligens és inkluzív növekedésre való ösztönzés – azon célkitűzések révén, amelyek szorgalmazzák egy dinamikusabb, versenyképesebb és hatékonyabb európai mezőgazdaság létrejöttét.

A fenti dokumentum azon konzultációs folyamat kezdetét jelölte, amelynek végállomásaként 2011 októberében a Bizottság jogalkotási javaslatokat fogalmazott meg. A megreformált KAP a tervek szerint 2014. január 1-től lép hatályba. A javaslatcsomag kidolgozásakor alapvető bizottsági törekvés volt, hogy a KAP keretei között nyújtott támogatásoknak köszönhetően a gazdák versenyképesebbé váljanak, a fogyasztók

pedig minőségi élelmiszerekhez jussanak tisztességes áron. A 2011. október 12-én közzétett törvényjavaslatok vázolta reform legfontosabb elemei – illetve azok létjogosultsága – az alábbi tíz pontban foglalható össze (EC, 2011e):

1. Átalánytámogatás a kistermelőknek (500 és 1000 euró között) – a bürokrácia csökkentése végett;

2. Felső határ kiszabása a direkt kifizetések esetén, mely az éves összeg tekintetében nem haladhatja meg a 300 000 eurót gazdaságonként – termelők, tagállamok, illetve régiók közötti méltányosabb pénzeszköz eloszlás;

3. Környezetbarát módszereket alkalmazó gazdaságok számára nyújtandó hektáronkénti kifizetések – a növénytermesztés diverzifikálásának ösztönzése, az állandó legelők fenntartása, a természeti táj megóvása;

4. Új agrár-környezetvédelmi intézkedések a KAP második pillérén belül – a vidéki térségek egyik fő feladata az éghajlatváltozással szembeni küzdelem, valamint a hatékony erőforrás-felhasználás lesz;

5. Biztosítási intézkedések a gazdáknak a kereslet- és áringadozások kivédéséhez – gyorsabb segítség szükségessége gazdasági válság-szituációban;

6. Megkétszerezett költségvetés kutatás-fejlesztésre – termelői igényekhez igazodó kutatás, amelynek eredményei hamarabb gyakorlatba ültethetők;

7. A gazdálkodói szervezetek támogatása, a gazdálkodók és fogyasztók közötti közvetlenebb kapcsolat kialakításának ösztönzése – a termelők pozíciójának megerősítése;

8. Fiatal gazdák támogatása – a mezőgazdaság vonzóbbá tétele a 40 éven aluliak számára (támogatás a gazdálkodóként eltöltött első öt évben);

9. Foglalkoztatás-ösztönzés a vidéki térségekben – vidéki munkahelyek létrejöttének, valamint a vidéki vállalkozói szellem növekedésének elősegítése (az első öt évben akár 70 000 eurónyi támogatás kisebb projektek esetén);

10. A kedvezőtlen adottságú térségekre irányuló nagyobb figyelem –

az elsivatagosodás megakadályozását elősegítendő kiegészítő támogatások azon termelők számára, akik hátrányosabb természeti adottságokkal rendelkező térségben tevékenykednek.

Az EU Kohéziós Politikájának 2013 utáni jövőjét érintő viták legfontosabb elemei

Tiszta képet kell kialakítanunk a jövőbeli kohéziós politikáról, megértvén a teljes folyamatot a fogalomalkotástól a fejlesztésen, végrehajtáson, integráción, ellenőrzésen keresztül az adaptációig.

A jelenlegi programozási időszakban az a meglátás elfogadott, mely szerint a kohéziós politika — amellett, hogy elősegíti a régiók nemzetközivé válását — segítséget nyújt ahhoz, hogy a regionális gazdaságok kiléphessenek a világpiacra, szerepet vállalhassanak a kulcsfontosságú globális hálózatokban és klaszterekben, és a globális kihívások és lehetőségek küszöbén számba vehessék erősségeiket, valamint gyenge pontjaikat. Európa növekedésének alappillérét erős és gyarapodó régiók képezik, képeznék (EC, 2007). Vajon a „kohézió" ugyanazt fogja jelenteni 2013 után is, mint ma? Nem tudhatjuk biztosan, hiszen nincs még teljesen világosan kialakult kép a jövő kohézió-definícióját illetően. A tagállamok meglátásai a közös jövőről szóló elképzelés és a nemzeti költségvetésért folytatott csata szélsőséges alternatívái között mozognak.

Viták vannak a kohéziós politika fő célját illetően: vajon a cél egy olyan Európa létrehozása, ahol az emberek képesek együttélni a változással, élni a lehetőségeikkel és új értékeket alkotni egy megfelelő légkört és feltételeket biztosító környezetben, vagy inkább egy olyan Európáé, ahol a gondoskodásé, a társadalmi, gazdasági és területi kohézióé a főszerep, melyet integrált politika vezérel mind helyi, mind regionális szinten?

Amennyiben az Európai Uniónak stratégiai célja, hogy világvezető legyen a fenntartható növekedés tekintetében, akkor a 2014–2020-as időszakban az innovatív megoldások és mechanizmusok elkerülhetetlenek. Számos, a kohéziós politika 2013 utáni jövőjét firtató dokumentum jelent meg. Elsőként a 2009-ben Danuta Hübner regionális politikáért felelős biztos kérésére megjelent Barca-jelentés néhány gondolatát emelnénk ki.

Fabritio Barca, az olasz pénzügyi és gazdasági minisztérium főigazgatójának meglátása szerint „átfogó reformra van szükség, amennyiben a jelenlegi kihívásokat teljesíteni kell". A Barca által javasolt legfontosabb változtatások rövid bemutatása hasznos lehet a 2013 utáni kohéziós politika egy lehetséges irányának illusztrálásához. A jelentés reformra tett ajánlásai tíz pilléren alapszanak (Barca-jelentés, 2010):

1. A fő prioritások kiemelt szerepe: az uniónak a támogatások megközelítőleg 55–65%-át három vagy négy alapvető prioritásra kell összpontosítania, a szükségleteknek és stratégiáknak megfelelően megosztva azokat a tagállamok és a régiók között. Hat lehetséges prioritás kerül megemlítésre: az innováció, a klímaváltozás, a migráció, a gyerekek, a készségek és az öregedés. A néhány területre történő összpontosítás a beavatkozások kritikus tömegét hozná létre Európaszerte, amely képes lenne bizonyos kérdésekben európai jelentőségű hatást gyakorolni.

2. Új stratégiai keret a kohéziós politika számára, amely az Európai Stratégiai Fejlesztési Kereten alapszik, és a teljesítményre, illetve a beavatkozás intézményi feltételeire összpontosít.

3. Új típusú szerződéses megállapodás (nemzeti stratégiai fejlesztési szerződés, végrehajtási értékelés, az eredmények stratégiai jelentése).

4. Fokozott irányítás a fő prioritások megvalósítására.

5. A kiegészítő, innovatív és rugalmas támogatás előmozdítása.

6. A kísérletezés előmozdítása és a helyi szereplők mobilizálása.

7. A várható hatások értékelésének az irányába történő elmozdulás.

8. Az Európai Bizottság kompetenciaközpont szerepének erősítése.

9. A pénzügyi irányítás és ellenőrzés kérdése, a Strukturális Alapok hatékonyabb kezelése érdekében.

10. A hatalmi egyensúly és az ellenőrzési jogkörök megerősítése magas szinten, hivatalos Kohéziós Politikai Tanács létrehozásával.

A Barca-jelentés alapvető politikai koncepciója „hely alapú" fejlesztési megközelítés (az OECD által „a regionális politika új paradigmájának" nevezett megközelítés) két különböző célkitűzéssel: az egyik a hatékonyság növelése, a másik pedig a társadalmi beilleszkedés növelése. A nagyobb hatékonyság a jövőben az uniós politikák központi kér-

désköré képezi. Mivel a tagállamok gondoskodnak a jólétről, az EU intézkedései a társadalmi beilleszkedésre korlátozódnak. A Barca-jelentés egyértelmű következtetése, hogy a kohéziós politikának nem a pénzügyi újraelosztás a célja, sokkal inkább az intézményi változások elősegítése, valamint a nem hatékony megoldások és társadalmi kirekesztési csapdák megszüntetése a közjavak és közszolgáltatások szabályozása révén. Nyilvánvaló, hogy a Barca-jelentés csak az egyik kiindulópontja volt a vitasorozatnak és a végső döntésnek, mely jogszabályjavaslatok formájában 2011 végén látott napvilágot.

A kohéziós politika jövőjét firtató vitasorozat igazolja a regionális fejlesztés összetettségét. A hangsúly egy változatos eszköz- és mechanizmushalmazra helyeződik, melyek régiókban történő alkalmazása szinergiát, társadalmi-területi kohéziót és gazdasági hozzáadott értéket hoz létre. A társadalmi biztonsági rendszerek nemzeti költségvetésre gyakorolt nyomása miatt egyre nagyobb szükség lesz az önfenntartó eszközökbe és megoldásokba való befektetésre. Ezeket az önfenntartó megoldásokat azonban teljes mértékben integrálni kell mind regionális, mind helyi szinten.

A kohéziós politika és a közös agrárpolitika kapcsolódási pontjai

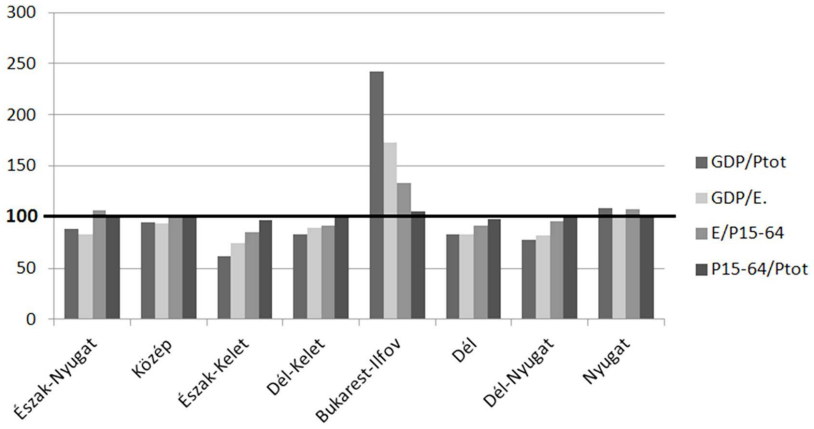
A tudomány, a kutatás és az innováció képezi az Európa 2020 Stratégia fenntartható gazdasági növekedés kulcsát. A cél az, hogy az EU GDP-jének 3%-a a kutatás-fejlesztésben kerüljön befektetésre, emellett a szélessávú internethez való egyetemes hozzáférés biztosítása képez prioritást 2013-ra.

Európa ambiciózus célokat fogalmazott meg a klímaváltozást illetően is: azt tervezi, hogy 20%-kal csökkenti az üvegházhatású gázok kibocsátását, és eléri, hogy 2020-ra az energiafogyasztás 20%-a megújuló energiaforrásból származzon.

A tagállamok közel fele (beleértve Romániát is) épített be a kohéziós programjába széndioxid-kibocsátás csökkenésére vonatkozó mutatókat.

Jelenleg a kutatás-fejlesztésre költött összegek az EU27 átlag GDP-jének 2%-a alatt találhatók, és az európaiak csupán 1%-ának van gyors optikai szélessávú hozzáférése (*Panorama Inforegio*, 2010). Románia és

a jelenlegi EU-szint közötti különbség igen magas, és az országon belüli regionális különbségek is jelentősek az egy főre jutó GDP, valamint ennek összetevői: a munkatermelékenység, a foglalkoztatási ráta, valamint az aktív korú lakosság össznépességből vett részaránya tekintetében is (3. ábra).

Forrás: saját számítás a Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján

3. ábra. Regionális versenyképesség és összetevői Románia régióiban, 2008 – országos átlaghoz viszonyított értékek %-ban kifejezve[3]

Végül kihangsúlyozzuk az „Európai versenyképességi Stratégia 2010–2030" (Palmen, 2010) dokumentum néhány, a kohéziós politika reformjának az irányát érintő következtetését:

• Nincs konvergencia versenyképesség nélkül.

• Az innovációba, készségekbe, oktatásba, fenntartható fejlődésbe és európai szintű infrastruktúrába történő beruházások kiemelt fontossága.

Románia támogatja a kohéziós politika közösségi költségvetéséből

[3] Összefüggés: GDP/Ptot = GDP/E · E/P15-64 · P15-64/Ptot; ahol GDP/Ptot az egy főre jutó GDP; GDP/E a munkatermelékenység; E/P15-64 a foglalkoztatási ráta; P15-64/Ptot pedig az aktív korú lakosság össznépességből vett részaránya.

való jelentős részesedés fenntartását 2013 után, és fenntartja, hogy a kevésbé fejlett országoknak és régióknak kell a legfőbb kedvezményezetteknek lenniük anélkül, hogy az „abszorpciós kapacitás" szerint a források felülvizsgálatra kerülnének.

A jelenlegi célkitűzések (konvergencia, versenyképesség, regionális együttműködés) megtarthatók 2013 után is úgy, hogy a hangsúly a konvergencia célkitűzésre kerül, viszont az intézkedések széleskörű diverzifikációja elengedhetetlen.

A román hatóságok támogatják a városi konszolidáció fontosságát, ezzel párhuzamosan pedig a KAP város-vidék kapcsolatának fontosságát hangsúlyozzák. Románia támogatja a pályázat alapú támogatási rendszer megtartását, a makroregionális stratégiák végrehajtását és az EU Duna Régió Stratégiáját. Hangsúlyozza továbbá a döntéshozatali mechanizmusok javítására vonatkozó igényt mind uniós, mind nemzeti szinten.

Románia kormányának hivatalos álláspontja – amelyet az Európai Bizottság által feltett 13 kérdésre adott válaszban fogalmaz meg – azt tükrözi, hogy bár Románia elismeri a kohéziós politika szerepét és az európai fejlesztési politikát, kéri a területi kohéziós célkitűzés teljesítését. Az általános megfogalmazások részletesebb formában konkretizálódnak majd, olyan tanulmányokra építve, melyek az ország valós helyzetét tükrözik.

Következtetések

Mind a kohéziós, mind a közös agrárpolitika tekintetében, a soron következő programozási periódusra vonatkozóan a tagállamok elsősorban a támogatás költségvetési szintje, és nem a tényleges szerkezeti átalakítás megvalósítására hivatott tervek megalapozása, kidolgozása iránt mutatnak fokozott érdeklődést. Véleményünk szerint kulcsfontosságú lenne olyan szaktanulmányok kidolgozása, amelyek a jelenlegi, illetve a rövid- és hosszútávon várhatóan felmerülő problémák feltárására lennének alkalmasak, konkrét célokat körvonalaznának, illetve eszközöket is rendelnének ezeknek a céloknak a gyakorlatba ültetéséhez.

Mind a vidék-, mind a regionális fejlesztés lehetséges konkrét irányvonalát képezi munkahelyteremtés tekintetében a természetvédelem,

mely a nehezen megközelíthető és hátrányos helyzetű területeken is megoldást jelentene, valamint a turizmus és idegenforgalom, a megújuló energiaforrások ösztönzése.

Átfedési területet képez vidék- és regionális fejlesztés témakörében továbbá: a helyi hagyományok és történelmi örökség kereskedelmi potenciáljának felismerése és ezek használata; új szereplők vidékre való költözése, mely új ötleteket és üzleti know-how-t von maga után; a közszolgáltatások szabályozása, amely elengedhetetlen mind a vidéki területen élő magánszemélyek, mind pedig az ott működő vállalkozások tekintetében.

A kis vidéki települések számára megoldást jelenthet a felzárkózás jegyében: az erőforrások összevonása, fejlesztési stratégiákban való együttműködés, jó kommunikáció a legközelebbi várossal, a szolgáltatások jóval szélesebb körű biztosítása.

A jelenlegi alacsony abszorpciós ráták tükrében elmondható, hogy Románia jövőbeni regionális és vidékfejlesztését illetően megoldást kell találni az uniós források hatékonyabb felhasználására.

Irodalomjegyzék

Barca-jelentés 2010. *An agenda for a reformed Cohesion Policy – Barca Report.* http://www.dps.tesoro.it/documentazione/comunicati/2010/report_barca_v0306.pdf, letöltve 2012. 01. 20-án

DG-AGRI 2010. *Situation and Prospects for EU Agriculture and Rural Areas – December 2010.* http://ec.europa.eu/agriculture/publi/situation-and-prospects/2010_en.pdf, letöltve 2012. 01. 04-én

EC 2007. *Negyedik társadalmi és gazdasági kohéziós jelentés*. 2007, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion4/pdf/4cr_hu.pdf, letöltve 2012. 01. 20-án

EC 2009. *Rural development in the European Union. Statistical and economic information. Report 2009*, http://ec.europa.eu/ agriculture/agrista/rurdev2009/index_en.htm, letöltve 2011. 12. 10-én

EC 2011a. *Rural Development in the European Union – Statistical and Economic Information 2011.* http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/rurdev2011/RD_2011.pdf, letöltve 2012. 01. 11-én

EC 2011b. *CAP debate*. http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/debate/index_en.htm, letöltve 2011. 12. 27-én

EC 2011c. *Executive Summary of CAP Debate.* http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/debate/report/executive-summary_hu.pdf, letöltve 2011. 12. 27-én

EC 2011d. *Press Release on EU CAP Debate.* http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1527&format=HTML&aged=0&language=HU&guiLanguage=en, letöltve 2012. 01. 07-én

EC 2011e. *CAP post 2013 Legal Proposals*, http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm, letöltve 2012. 01. 14-én

Palmen, Luk 2010. *Redefining the European Policy for Social, Economic and Territorial Convergence. Innovative proposals for post 2013*

Vincze Mária 2005. *Románia vidékpolitikája felül- és alulnézetből.* Pécs, 2005

*** *Europe 2020:* Competitiveness, cooperation and cohesion for all regions. *Panorama inforegio*, special edition, October 2010. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/magod2010/magod2010_en.pdf, letöltve 2012. 01. 04-én

*** EC *Panorama Inforegio* 2010/35. szám, epa.oszk.hu/01400/01414/00023/pdf/, letöltve 2011. 06. 15-én

OECD 2010. http://www.oecd.org/document/2/0,3746,en_21571361_44315115_44664898_1_1_1_1,00.html, letöltve 2012. 01. 12-én